

Levante - El Mercantil Valenciano, 14 novembre 2020

tercera etapa

posdata

SÁBADO, 14 DE NOVIEMBRE DE 2020

1149

Directora Lydia Del Canto
Coordina Joan Carles Martí

Santiago Pastor Vila

Sense dubte, el període comprès entre el 1957, any en què Yturralde va arribar a València per a preparar les proves d'accés a l'Escola Superior de Belles Arts de Sant Carles, i el 1966, fita que marcarem amb la inauguració del Museu d'Art Abstracte de Conca, constitueix el trajecte temporal que condueix a l'arrencament definitiu de la seua carrera com a pintor. Aquest és un moviment d'obertura cap a l'art modern especialment, i també, en general, vers la cultura en sentit ampli, incloent-hi, per descomptat, l'àmbit científic. La pintura d'Yturralde ha estat, i és, allò que és perquè està fonamentada sobre la base conformada aleshores.

Els dos primers cursos a València van propiciar els contactes inicials amb els mons acadèmic i cultural. Uns oncles que residien a la ciutat del Túria van acollir el jove, la cosina del qual, una estudiant de piano, el va connectar amb l'entorn del Club Universitari. El pintor Gil, llavors recentment desaparegut, i l'intel·lectual Aguilera van passar a ser dos referents del nouvingut. Yturralde forma part d'una promoció brillant, els valuosos efectes de la qual en el desenvolupament de l'art contemporani valencià es van fer perceptibles des de ben prompte. Durant el primer curs o preparatori, alguns dels seus companys van ser Armengol, Teixidor, Boix, Heras, Sevilla, Valdés i Solbes. Ha demostrat estima sovint per molts dels seus professors, però mereix una menció especial el pare Alfons Roig, qui oficialment ensenyava 'Litúrgia i cultura cristiana' des de 1939, encara que, bàsicament, el que feia era introduir els alumnes en l'art modern. Els noms de Kandinski, González, Rouault, Vasarely o Le Corbusier sonaven a les seues classes i no a altres, ni de la pròpia escola valenciana ni de la pràctica totalitat de les altres a Espanya.

La mare d'Yturralde l'havia portat a visitar el Museu del Prado el 1945. Amb només quatre anys, ja va quedar fortament impressionat per Les Menines. Tanmateix, serà durant l'estiu de 1959 quan queda sorprès per primera vegada per l'art abstracte gràcies a dues exposicions. Va poder admirar les obres de Kandinski a una galeria de París, i les de Torner a una altra de Conca, la Galeria Machetti. D'aquesta última, l'artista ha dit que creu que va ser la primera mostra abstracta vertaderament important que va contemplar, la qual li va parèixer d'immediat el camí a seguir, precisament per constituir una incessant però serena recerca de l'essencial. Amb tot, l'endarreriment de l'ensenyament en el camp de les arts plàstiques que se sofria en aquells moments,

Yturralde. Moviment d'obertura

El 5 de novembre es va fer públic que José Maria Yturralde ha estat guardonat amb el Premi Nacional d'Arts Plàstiques.

Els orígens de la seua llarga i prolífica trajectòria la determinen clarament pel que fa a diversos aspectes, posicionaments o interessos sostinguts continuadament.

ancorat en el més rígid academicisme, el va portar a traslladar-se el 1960 durant uns mesos a Alemanya amb, entre altres, la intenció de conèixer a fons l'art modern produït al centre d'Europa durant la convulsa primera meitat del segle XX. Per exemple, l'arxiu de la Bauhaus, el qual restava llavors a Munic, va ser objecte de profunda anàlisi per la seua part. En tornar a València, tot i haver rebut aquests influxos d'ordre analític, seguia creant una pintura de caire expressionista influenciada per Jawlenski, Matisse i Koschka.

Entre 1961 i 1965 Yturralde va ser col·legial becari per oposició de l'aleshores anomenat Col·legi Major Beat Joan de Ribera de Burjassot. Es sabut que la convivència amb estudiants d'altres disciplines va esdevenir un factor clau en l'orientació i desplegament progressiu del seu treball, com també ho va ser el guiatge de Sanus, director de la institució en aquella època. Emmarcat en el programa d'activitats del centre de l'any 1963, Yturralde va pronunciar al seminari de Bètera una conferència sobre el cubisme. Insistia en ella, com faria igualment ara en reflexionar quant a la seua obra, en relació amb la idea que havia ressaltat Apollinaire respecte la importància de la geometria, una regla essencial de la pintura en totes les èpoques. La menció a la inquietud dels artistes front el sentiment de l'infinit, o fer palesa la necessitat de dirigir l'experimentació formal i compositiva cap a l'expressivitat de dimensions més altes, referint-se llavors només al temps, remetien a dos aspectes que formen part d'aquell discurs i que no debades podrien aplicar-se a futures etapes de la seua trajectòria. Va al·ludir així mateix un fet clau: no estricta de pintar l'objecte com sembla que es veu, sinó com se sap que és. Això suposa, en efecte, un pas previ però invers a l'estratègia emprada per a la representació de les figures impossibles: fer versemblant allò que no pot ser.

Els estius de 1965 i 1966, anys en què es produïen les seues primeres exposicions individuals, Yturralde i Teixidor van treballar com a conservadors al Museu d'Art Abstracte de Conca. Els mestres de Torner, Zóbel, Sempere i Rueda van ser fonamentals, com també ho seria l'intercanvi mutu d'idees entre els dos joves col·legues. El propi Yturralde sol citar aquell verberbi zen que ve a dir que l'objectiu suprem del viatger és ignorar cap on va. No obstant, crec que el 1966 ja podia intuir que els futurs destins no el decebrien de cap manera perquè els primers passos havien estat fermes i ben orientats. Tant com serien també els següents, amb els quals ha eixamplat els límits de la pintura.

Obra integrant de l'exposició individual a la Sala Mateu (1966). COL·LECCIÓ PARTICULAR